

Χ. Γ. ΔΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΥ Μελέτες επίκαιρες και ανεπίκαιρες

Media: ΕΣΤΙΑ **Page:** 1,27 **Published at:** 25-02-2024
Author: **Surface:** 897.84 cm² **Circulation:** 1080
Subjects:



Χ. Γ. ΔΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΥ Μελέτες επίκαιρες και ανεπίκαιρες
Σελ. 27

BIBΛΙΟ

Μελέτες επίκαιρες και άνεπίκαιρες

Κριτική - παρουσιάσεις: Χαρίκλεια Γ. Δημακοπούλου

Πρίν προλάβουμε να καταλάβουμε ότι είναι Φεβρουάριος, ό μήνας αυτός φεύγει... Είναι τό ίδιον του Κουτσοφλέβαρου. Όμως μίας έφερε πολλά και παράδοξα, τό έντονότερο τών όποιων ήταν ή πρωτοφανής «κάθοδος τών τρακτέρ» στην Αθήνα. Πέραν τούτου, εξακολουθεί ή χώρα μας νά μίν έχη καταλάβει πραγματικά τόν χειμώνα, ένώ διερωτώμαι τί μάς επιφύλασσει ό Μάρτης, γνωστός και ως «παλουκοκάφτης». Ίδωμεν...

■ Δίμος Ηρωικής Νήσων Ψαρών, Ημερολόγιο 2024. Διακόσια χρόνια από τό Όλοκαύτωμα τών Ψαρών (έκδ. του Δίμου Ψαρών και έκδ. Τοπίο, σελ. 156, εϊρώ 20). Τό Ημερολόγιο διατίθεται στην Αθήνα από τό Παλιτήριο του Έθνικού Ιστορικού Μουσείου (ΕΙΜ, Μέγαρο Παλαιάς Βουλής). Προτάσσονται εισαγωγικά σημείματα του Δημήτρου Ηρωικής Νήσων Ψαρών κ. Κώστα Βρατσάνου (θυμίζω ότι είναι έξ εκείνων που έπανεξελέγησαν τόν Οκτώβριο με τό 100% τών ψήφων του νησιού), τής Προέδρου τής Ιστορικής και Έθνολογικής Έταιρείας τής Έλλάδος κ. Μαρτέττας Μινότου, τής Αναπλ. Διευθυντριάς του Έθνικού Ιστορικού Μουσείου κ. Δήμητρας Κουκίου, ή όποία έπεμελήθη τήν έπίλογή και τήν συγγραφή του όπονηματισμού τών εϊκώνων που κοσμούν τό Ημερολόγιο, και του Θεοφιλεστάτου Επισκόπου Απολλωνιάδος κ.κ. Ιωακείμ Αρχοντού. Τά κειμήλια που κοσμούν τό Ημερολόγιο προέρχονται στην συντριπτική τους πλειονοψηφία από τό ΕΙΜ. Τέλος, ειδική μνεία πρέπει νά γίνη στην ποιότητα τών φωτογραφιών που έλήφθησαν από τόν γνωστό φωτογράφο κ. Δημήτρη Ταλιάνη τών έκδόσεων Τοπίο. Η έκδοσις ικανοποιεί τά αυστηρότερα

κριτήρια του είδους. Πέραν τούτου, πρέπει νά θυμίσουμε ότι τό 2014 τιμά τό 200 έτη από δύο Όλοκαυτώματα που δέν πρέπει νά λησμονούνται, αυτό τών Ψαρών και εκείνο τής Κάσου. Τά Ψαρά ήδη έκαμαν έναρξη του έπειταικού (δέν μπορούμε νά κάνουμε λόγο για έορταστικό, βέβαια) προγράμματος τους, που θά κορυφωθεί τό καλοκαίρι με μεγάλο έπιστημονικό συνέδριο. Τό αυξημένο νησιό του βορείου Αιγαίου, έκτεθειμένο στις βλέψεις τής έξ Ανατολών γείτονος, όπως όλο αυτό τό νησιωτικό συγκρότημα τών λεγομένων κάποτε «Ανατολικών Σποράδων» (ένώ ή Δωδεκανήσος ήταν γνωστή ως συγκρότημα τών «Νοτίων Σποράδων»), ύπέστη όλική καταστροφή και όυσιαστική έρήμωση τό 1824 ως πρώτος σταθμός τής τουρκικής άντεκδικήσεως για τούς ναυτικούς αποκλεισμούς τών μεγάλων θαλασσίων δρόμων του Αιγαίου και για τίς πυρπολήσεις κατά του τουρκικού στόλου στους έλληνικούς λιμένες τής Χίου, του Τσομοέ και άλλου. Τά μεγάλα όνόματα τών Ψαριανών ναυτικών Αγωνιστών με προξάρχοντα φυσικά τόν Κωνσταντίνο Κανάρη, αλλά και τόν ναυάρχον Νικολάου Αποστόλη και Κωνσταντίνο Νικοδήμου λάμπουν ακόμη. Πολλά κειμήλια τών μεγάλων αυτών μορφών έχουν εικονογραφησει τό Ημερολόγιο.

■ Φωτεινή Β. Πέρρα, Εισαγωγή στη Λατινοκρατία. Έλλάδα και Κύπρος (1191-1571 μ.Χ.). Συνοπτική ιστορική έπισκόπηση (έκδ. Πατάκης, σελ. 330, εϊρώ 21,20). Τό βιβλίο εξέδωθε κατ' άρχην ως διδακτικό έγχειρίδιο για τούς φοιτητές τής Επικ. Καθηγητριάς στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου/Τμήμα Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Διαχειρίσεως Πολιτισμικών Αγαθών κ. Πέρρα. Η συγγραφέας έχει ειδικευθή στην ιστορία τής Λατινικής κυριαρχίας επί τών ελληνικών έδαφών και κατοίκων, και μάλιστα σε εκείνη τών Ένετοτουρκικών Πολέμων. Εδώ όμως έπιχειρεί ευσώνοπη και άπλούτερη μελέτη, πάντοτε με ύψηλές έπιστημονικές προδιαγραφές βεβαίως, τής όπιση περιόδου από τού 1204 έως τό 1797, όταν τά

Έπτανησα άπηλλάγησαν τής βενετικής κυριαρχίας με τήν Συνθήκη του Κάμπο-Φόρμιο. Για τήν Κύπρο ό χρόνος πηγαίνει πίσω περισσότερο ακόμη άφού ή μεγαλόνησος άπεσπάζθη από τήν Βυζαντινή Επικράτεια τό 1191, λίγα χρόνια ένωρίτερα, κατά τήν Γ' Σταυροφορία. Η περίοδος αυτή είναι κομβική για τήν κατανόηση του τί άπέγινε τό Βυζάντιο μετά τό 1204 και πώς οι διαδοχικοί κατακτητές τών βυζαντινών ευρωπαϊκών έδαφών, που δέν όνόμαζαν έαυτά ακόμη έλληνικά, έπηρεάσαν τήν πορεία τών πληθυσμών και τίς πολιτιστικές εξέλιξεις. Φράγκοι, Βουργουνδοί, Γενουάτες, Αραγωνέζοι, Βενετοί, Καταλανοί είναι οι σημαντικότεροι κατακτητές τής περιόδου. Όλοι με κάποιον τρόπο ρίζωσαν στον τόπο μας και άφσαν ίγνη που συχνά δέν διακρίνονται εύκολα, αλλά είναι εκεί. Οι μακρότερες έπιβιώσεις είναι στά κάστρα που άφησαν πίσω, τούς τάφους και τό δίκαιο, κυρίως τό έθιμικό, σε διάφορες περιοχές κυρίως τής νησιωτικής χώρας. Τό βιβλίο διαβάεται εύχάριστα και για τόν ένδιαφερόμενο διαθέτει πλουσία βιβλιογραφία για περαιτέρω πληροφόρηση επί ειδικών θεμάτων.

■ Jeremy Black, Μικρή Ιστορία του πολέμου (μτφρ. Πέτρος Γεωργίου, έκδ. Πατάκης, σελ. 408, εϊρώ 17,70 και σε e-book εϊρώ 12). Ο συγγραφέας είναι εκ τών γνωστοτέρων Άγγλων ιστορικών, Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Έξτερ. Από τόν αυτό έκδοτικό όικο έχει κυκλοφορήσει και τό αντίστοιχο μικρό έγχειρίδιό του με τίτλο: «Μικρή Ιστορία τής Μεσογείου» (2023). Τό παρόν βιβλίο είναι μία τοιχογραφία τών πολέμων διά μέσου τής Ιστορίας, από τούς προϊστορικούς χρόνους, όπου ελάχιστα υλικά έ-

πινανα έπιτρέπουν νά εϊκάσουμε ότι διεξήχθησαν συγκρούσεις μεταξύ πρωτογόνων φυλών. Σκιαγραφείται ή διεξαγωγή και ή τεχνική τών πολέμων από τά πρώτα κράτη, τούς Σουμερίους, τούς Αιγυπτίους, τούς Ασσυρίους, τούς Κινέζους και τούς Έλληνες και τούς Πέρσους, αλλά και τούς Ίνδους, τούς λαούς τής Άπω Ανατολής και τής Αυστραλίας, τής Αφρικής και τής Ασίας γενικότερα. Φυσικά έστιάζεται περισσότερο στην νεώτερη περίοδο μετά τήν εισαγωγή τής πυριτίδος και ακόμη περισσότερο στον 19ο και 20ό αιώνα. Έν τέλει παρατίθεται μικρή και έπιλεγμένη ειδικός από τόν συγγραφέα βιβλιογραφία στην άγγλική γλώσσα για τούς ένδιαφερομένους. Τό βιβλίο περιλαμβάνει ως «Υστερόγραφο» και ένα σύντομο κεφάλαιο άφιερωμένο στον Πόλεμο τής Ουκράνίας με τίς εκτιμήσεις του συγγραφέως επί τής διεξαγωγής του και τής πιθανής έκβασέως του. Αναζητείται σε πολλές περιπτώσεις ό συσχετισμός ενός πολέμου προς τόν έπόμενο και τήν δυνατότητα προβλέψεως για νέες έστιες συγκρούσεων που ίσως δέν είναι όρατές άμεσα. Τονίζεται ότι ό πόλεμος δέν είναι όμόνον οι μάχες και ή προετοιμασία γι' αυτές αλλά και όλη ή πολιτική πορεία προς τήν έκρηξη και οι διπλωματικές προσπάθειες για τήν λήξη του. Έξετάζονται οι μεγάλοι θεωρητικοί του πολέμου, από τόν Κινέζο Σούν Τζού και τόν Κλαούζεβιτς ως τόν Λίντελ Χάρτ για τόν Β' Παγκ. Πόλεμο και νεωτέρους μελετητές του φαινομένου και του τρόπου διεξαγωγής του πολέμου. Παρέχει σε όλους μας καλύτερη άντίληψη του τί είναι και τί σημαίνει για τόν καθένα μας ό πόλεμος, μία έννοια που ή γενιά μας άποστρέφεται βαθύτατα.

■ Λουκάς Αζελός, Γεώργιος Σκληρός. Η Έλλάδα στα χρόνια από τήν Ένωση τών Έπτανήσων έως τήν Συνθήκη τών Σεβρών

(έκδ. Στοχαστής, σελ. 456, εϊρώ 21,20). Ο συγγραφέας άσολήθηκε πρώτη φορά με τόν Γεώργιο Σκληρό τό 1976 και έκτοτε δέν έχει παύσει νά τόν άπασχολή ή συγκεκριμένη μορφή και προσωπικότης, ίσως διότι ό Τραπεζούντιος τήν καταγωγή λόγιος και ιατρός Γεώργιος Κωνσταντινίδης, άποκαλούμενος Σκληρός, θεωρείται ό εισηγητής του Σοσιαλισμού στον ελληνικό χώρο. Η θεωρητική του προσέγγιση είναι μάλλον φιλοσοφική καθώς προσεπάθησε νά ταξινομήσει τήν κοινωνία γύρω του με τήν σοσιαλιστική λογική και με μαρξιστικά «έργαλεία».

Ο χρόνος τής ζωής του χωροθετείται μετά τής γεννήσεως στην Τραπεζούνα τό 1878 και του θανάτου του στο Κάιρο τό 1919, ένθ οι χώροι δράσεώς του κινούνται από τήν Όθωμανική Αυτοκρατορία τών παιδικών και έφηβικών τών χρόνων, στην Οδησό και τήν Μόσχα όπου έσπούδασε ιατρική. Έγκατέλειψε τήν Μόσχα τό 1909 πιθανώς λόγω έμπλοκής του στην εκεί επαναστατική κίνηση και τελικός συνεπλήρωσε τίς σπουδές του στο Πανεπιστήμιο τής Ίένας. Δέν έπέστρεψε στην Τραπεζούνα όπωσ ίσως θά ήθελε ή οικογένεία του, αλλά ήλθε στην Αθήνα. Δέν παρέμεινε όμως λόγω τής φυματιώσεως εκ τής όποιος έπασχε και έπέλεξε νά έγκατασταθή στην Αίγυπτο, όπου έζησε κυρίως στο Κάιρο.

Ο mítos τής ζωής του διεκόπη σε ήλικία μόλις 41 ετών, χωρίς νά όλοκληρώσει τό έργο που είχε όνειρευθή. Ο συγγραφέας αναλύει τά έργα του Σκληρού και προσπαθεί νά έξηγήσει τό θεωρητικό οικοδόμημα που εκείνος είχε σχεδιάσει. Έχει πολύ ένδιαφέρον ή πορεία του και οι έπαφές του με τόν Δημήτριο Γληνό και τόν Κωνσταντίνο Καβάφη. ▲▼

